

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації **Яхно Олени Іванівни «Вокальна стилістика в українській рок-музиці: генеза, еволюція, сучасні репрезентації»**, представлену на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 025 – «Музичне мистецтво» з галузі знань 02– «Культура і мистецтво»

Публічну презентацію наукових результатів дисертації проведено на засіданні кафедри інтерпретології та аналізу музики Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського «23» травня 2024 року, протокол №12

Обґрунтування теми дослідження. Феномен рок-музики останнім часом все частіше стає об'єктом музикознавчих досліджень, в тому числі і в Україні. Коріння вивчення рок-музики як одного з явищ «третього» пласта входять до царини минулого у сучасному музикознавстві. На існування особливих різновидів «третьої музики» у свій час звертали увагу представники філософсько-естетичної думки Найновітнього часу. Зокрема, Т. Адорно у своїх музично-соціологічних дослідженнях приділив чималу увагу так званій легкій музиці, під якою в першій половині ХХ ст. вбачали як джаз, так і інші розважально-прикладні форми музикування, які стали в подальшому основою формування рок- і поп-стилістики. Йдеться про культуру «шлягера», що уособлював музично-театральні комерційні проекти, серед яких провідним було мистецтво кабаре. Поступово «шлягерна» культура набувала нових форм, що призвело до розповсюдження трьох родів музики – джазу (здебільшого у його естрадизованих формах), поп-музики, під якою розуміється масова пісенно-танцювальна культура, та рок-музики, котра в 60-ті роки минулого століття виявилась особливим соціокультурним явищем та стала альтернативою двом попереднім.

У сфері рок-музики, яка містить різні інтонаційні складові (від традиційно-фольклорних до елітарно-академічних), виникає цілий ряд питань, що й досі не знайшли повноцінного обґрунтування у музикознавстві. Це, зокрема, естетика і поетика музичної та вербальної «рок-мови», особливості співвідношення вокального та інструментального саундів –. Потребує поглибленого вивчення вокальна рок-стилістика, представлена у різних національних проявах, у тому числі, українському. Якщо інструментальна складова рок-музики, яка її представниками і дослідниками мислилася як визначальна в стильовому плані (рок-культура починається з використання електронного саунду і мікрофонів), то вокальна складова вивчена набагато менше. Отже, *актуальність теми* дослідження обумовлена:

- затребуваністю музикознавчих досліджень у сфері музики «третього» пласта; необхідністю подальшої розробки проблематики рок-музики як актуального явища сучасної практики суспільного музикування; невеликим обсягом музикознавчих досліджень, що розкривають специфіку українського року; відсутністю праць, присвячених вокальній стилістиці в рок-музиці, в тому числі і в українській.

Мета дослідження – досвід систематизації жанрової стилістики в українській рок-музиці, зокрема, її вокальної складової в аспектах генези, еволюції та сучасних репрезентацій.

Об'єкт дослідження – вокальна стилістика в рок-музиці, **предмет** – її відтворення у творчості. **Матеріалом** є альбоми альтернативних українських рок-гуртів: «Бумбокс» (Київ), «Один в каное» (Львів), «Epolets» (Одеса), «Royal Corvus» (Харків). Загалом проаналізовано 17 альбомів (в аудіо- та відеозапису).

Методи дослідження Для розкриття концепції в роботі задіяні такі методи: *історико-генетичний* – спрямований на виявлення витоків та еволюції українського року; *компаративний* – для порівняння вокальних складових в системі явищ музичної мас-культури; *компаративний* – для порівняння вокальних складових в системі явищ музичної мас-культури; *жанрово-стилістичного аналізу* – для виявлення семантики рок-композицій; *виконавського аналізу*, спрямованого на виявлення особливостей індивідуальної специфіки, оригінальності вокальної стилістики фронтменів рок-гуртів.

Теоретична база спирається на фундаментальні розділи сучасного музикознавства:

– *історії та теорії музики «третього пласта», імпровізації та інтерпретації* (М. Борисенко; Т.Веркіна; О.Воропаєва; С.Давидов; В.Дряпіка; Н.Жайворонок; І.Ігнатченко; Г.Ігнатченко; С. Коротков; І. Котляревський; О. Маркова; М. Мозговий; В. Москаленко; Ю. Ніколаєвська; В. Олендарьов; В. Откидач; А. Палійчук; І. Пясковський; Ю. Рева; К. Рікман; В. Романко; О. Роценко; Т. Рябуха; Н.Рябуха; О. Сапожник; В. Симоненко; В. Сокол; А. Соловійов; Б. Стецюк; А. Терещенко; В. Тормахова; О.Чекан; Н. Чистякова; Є.Чорна; Л. Шаповалова; О.Шевченко; В.Шульгіна; А. Asriel; J.-E. Berendt; H. Bessler; J.L.Collier; C. Dahlhaus; C. Defaa; I. Stambler; W. Nischkock; H. Nonshuku; A. Jaffe; G. Mazolla, P. Cherlin, B. Flow; R. Middleton; H. Panassie; D. Rosental; W. Sargent; H. Silver; P. Tagg; S. Sadie; C. White; P. Wicke, W.Ziegenrucker);

– *естетики і поетики рок-музики в її витоках і зв'язках із спорідненими явищами мас-культури* (Є. Андреев; О. Бойко; А. Бондаренко; І. Вавшко; Л.Васильєва; І.Гарбуз; С.Горохова; О. Євтушенко; Е. Енді; А. Загайкевич; В. Зінкевич; А. Козлов; А. Колодко; В. Комендантський; А. Комлікова; Л. Крупницький; І. Лемко; Н. Ліва; Ю. Лошков; С. Манько; В. Овсянніков; В. Окаринський; В.Откидач; І. Палій; І.Палкіна; Ю. Перетятко; О.Подчашинський; В. Ріш; Ю. Рибчинський; Н. Ройтберг; В.Романко; О.Синеокий; Д. Терент'єв; А. Фурдичко; І. Хіжняк; М. Шерстюк; І. Яркіна; R. Aquilla; T. Bacon; M. Bane; H. Bordowitz; Ed. Jesse Shanks; R. Brosh; G.Burns; M. Campbell, J. Brody; J. Covach, G.-M. Boone; H. Davies; S. Davis; A. Dister; C. Doll; P. Hardy, D. Laing; W. Everett; B. Fong-Torres; C. Gillett; B. Helander; P. Hince; T. Lacy; J.-M. Leduc, J.-N. Ogouz; M.-U. Dawn Goldsmith; C. Morrison; T. Morse; P. Roland; P. Scaruffi; K. Stephenson; J. Stuessy, Scott D.Lipscomb; A. Moore, P. Carr; N. Logan, B. Woffinden);

– *історії та теорії вокального мистецтва* (Е. Алімова; В. Антонюк; М. Барановська; І. Бобул; Т. Булат; В. Гіголаєва-Юрченко; Б. Гнидь;

Н. Говорухіна; Л. Горелік; Н. Гребенюк; Н. Дрожжина; О. Єрошенко; Ж. Закрасняна, Л. Остапенко, Т. Горобець; Ю. Карчова; Я. Каушніян; О. Колубаєв; О. Кошиць; Я. Левчук; Т. Мадишева; А. Норвайш; В. Откидач; А. Помпєєва; І. Присталов; Т. Самая; М. Смородська; А. Стахевич; О. Федорченко; Б. Фільц; А. Хуторська; С. Чернікова; R. Bennett; C. Sadolin; S. Riggs; V. Stoloff; M. Weir.

Для розкриття змісту обраної теми були використані матеріали з *філософії* (М. Мамардашвілі), *семіології* (J.-J. Nattiez), *естетики, культурології та теорії мистецтва* (Н. Харнокурт, J. Grocheio, J. Huizinga), *соціології* (F. Friedmann; А. Мінаєв, Т. Adorno), *теорії інформації* (А. Moles), *теорії маркетингу* (J. Seabrook), *наукології* (Т. Kuhn).

Наукова новизна отриманих результатів. У дисертації *вперше* в українському музикознавстві: **викладено** перший досвід комплексного розгляду вокальної стилістики в українській рок-музиці в аспектах генези, еволюції та сучасних репрезентацій; *упорядковано* наукові джерела, присвячені мистецтву «третього» пласта; *окреслено* особливості рок-музики як парадигмального об'єкту; *розглянуто* співвідношення загального та специфічного у вокальній стилістиці джазу, рок- і поп-музики; *охарактеризовано* динаміку вокальної складової в контексті стильових метаморфоз року; *запропоновано* аналіз історичних етапів еволюції світового рок-вокалу; *введено до музикознавчого обігу* поняття «рокізація»; *розроблено* періодизацію основних етапів становлення української рок-музики;

проаналізовано провідну роль Funk Rock-вокалу у гурті «Бумбокс»; *визначено Indie Rock як вокальну доміную гурту «Один в каное»;* *розкрито специфіку прояву вокальної стилістики Grunge&Blues у гурті «Epolets»;* *виявлено особливості інтерпретації англійської вокальної ретро-моделі у гурті «Royal Corvus»;*

Практичне значення отриманих результатів полягає у можливості їх використання як додатковий матеріал у навчальних дисциплінах: «Історія світової музичної культури», «Музична інтерпретація», «Аналіз музичних творів», «Теоретичні проблеми сучасної музики», «Історія української музики», «Історія вокального виконавства», «Історія джазу», «Естрадно-джазовий спів» для бакалаврів та магістрів вищих музичних навчальних закладів мистецтва України, а також для виконавців, які працюють у сфері рок-музикування.

Апробація результатів дослідження. Матеріали дисертації обговорювалися на засіданнях кафедри інтерпретології та аналізу музики Харківського національного університету мистецтв імені І.П. Котляревського. Її основні положення викладено в доповідях на всеукраїнських та міжнародних наукових і науково-практичних конференціях: «На зламі епох: митець як рушій культурних пластів» в рамках міжнародного фестивалю «XXVI Харківські асамблеї» (4-5 жовтня 2019 р.); «Сучасні парадигми музики, театру та мистецької освіти» (21-22 лютого 2020 р.); «Практична музикологія» (10-12 грудня 2020 р.); «Музична комунікація в питаннях та відповідях» (15-18 січня 2021 р.); «Сучасне слово про мистецтво: наука і критика» (13-14 лютого 2023р.).

Публікації. Основні положення дисертації викладено у трьох одноосібних статтях у спеціальних виданнях, рекомендованих і затверджених МОН України.

Статті в наукових фахових виданнях України:

Яхно О. І. Парадигми рок-музики і джазу: компаративний дискурс. *Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти* : зб. наук. ст. / Харків. нац. ун-т мистецтв імені І. П. Котляревського, Вип. 53. Харків 2019. С. 161–176. DOI 10.34064/khnum1-5310

Яхно О.І. Вокальна стилістика в рок-музиці: діалектика загального та особливого. *Аспекти історичного музикознавства* : зб. наук. ст. / Харків. нац. ун-т мистецтв імені І. П. Котляревського. Вип. XXI. Харків 2020. С. 279–292. DOI 10.34064/khnum2-2118

Яхно О.І. Витоки та основні етапи становлення української рок-музики. *Актуальні питання гуманітарних наук* : міжвуз. зб. наук. пр. молодих вчених Дрогоб. держ. пед. ун-ту ім. Івана Франка. Дрогобич, 2023. Вип. 63. Т. 42. С. 107–112. DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/63-2-18>

Характеристика особистості здобувача

Яхно Олена Іванівна здобула повну вищу освіту в Харківському інституті мистецтв імені І. П. Котляревського у 1991 році за спеціальністю «Хорове диригування» з присвоєнням професійної кваліфікації «Диригент хору, викладач хорових дисциплін» (клас доцента З. В. Яковлевої). З 1988 року працювала хормейстером Народного художнього колективу хору «Скворушка» Харківського обласного Палацу дитячої та юнацької творчості; з 2003 – художнім керівником студії естрадного вокалу «Журавочка»; впродовж цих років вихованці студії отримали премії переможців та лауреатів на чисельних всеукраїнських та міжнародних конкурсах естрадного мистецтва. Професійна викладацька діяльність О.І. Яхно відзначена почесним званням та нагрудним знаком «**Відмінник освіти України**» (2005), Почесними грамотами Міністерства освіти і науки України (2000, 2010), Грамотою Харківської Єпархії Української Православної Церкви (2006).

О.І. Яхно розроблено **авторську навчальну програму** для керівників дитячих вокальних естрадних студій, затверджена Харківським обласним науково-методичним інститутом безперервної освіти, рекомендована МОН до застосування в дитячих вокальних студіях (2010). Аспіранткою проведена значна кількість семінарів, майстер-класів, лекцій з досвіду вокально-педагогічної роботи та впровадження інноваційних технологій для педагогів-вокалістів ДМШ, керівників вокальних гуртків центрів дитячої та юнацької творчості.

У 2016 О.І.Яхно була запрошена на посаду музичного керівника солістів-вокалістів професійного театру-студії Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. Під час роботи в Палаці студентів НЮУ ім. Я. Мудрого здобувачкою здійснено аранжування, нотування багатьох українських та іншомовних пісенних композицій, в тому числі творів харківської композиторки і поетеси Ірини Бондаренко; зроблено студійні записи вокальних

та хорових партій з солістами-вокалістами, реалізовано підготовку та керування музично-творчим процесом у понад 15-ти мюзиклах, численних концертних програмах, *performances*, прем'єра яких відбулась на сцені Палацу або ХНТОБа ім. Миколи Лисенка.

У 2022-2023 рр. працювала викладачем кафедри музичного мистецтва естради та джазу ХНУМ імені І.П. Котляревського. З 2023 – викладач Краснокутської школи мистецтв Краснокутської селищної ради Харківської області. З 01.09.2019 р. по нині навчалася в аспірантурі ХНУМ імені І. П. Котляревського на кафедрі інтерпретології та аналізу музики (науковий керівник – кандидат мистецтвознавства, професор, заслужений діяч мистецтв України Г. І. Ігнатченко).

Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертація написана українською мовою з правильним вживанням лінгвістичної та спеціальної термінології. Стиль викладених в дисертації матеріалів дослідження – науковий.

Дані про відсутність текстових запозичень та порушень академічної доброчесності. Під час виконання дисертації здобувач дотримувалася принципів академічної доброчесності. За результатами перевірки та аналізу матеріалів дисертації не було виявлено ознак академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації.

Як результат попередньої експертизи дисертації *Яхно Олени Іванівни* у межах публічної презентації наукових результатів дисертації, проведеної на засіданні кафедри інтерпретології та аналізу музики Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського та повноти основних результатів дослідження

УХВАЛЕНО:

1. Дисертація **Яхно Олени Іванівни «Вокальна стилістика в українській рок-музиці: генеза, еволюція, сучасні репрезентації»**, представлена на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 025 – «Музичне мистецтво» є ґрунтовним, самостійним, завершеним науковим дослідженням, що містить наукову новизну, має теоретичне та практичне значення отриманих результатів.

Дисертацію присвячено невисвітленій в українському музикознавстві проблемі комплексного розгляду вокальної стилістики в українській рок-музиці в аспектах її генези, еволюції та сучасних репрезентацій. Це стає базою для визначення класифікаційних характеристик, а також аналітичних етюдів на матеріалі рок-композицій, що раніше не розглядалися у такому аспекті. Зміст дисертації відповідає спеціальності 025 – «Музичне мистецтво». Визначені мета та завдання повністю розв'язані, основні положення дисертації обґрунтовують наукову новизну. Обсяг та структура дисертації відповідають вимогам, що висуваються до дисертацій на ступінь доктора філософії.

Результати дисертації пройшли апробацію на 5-х науково-практичних конференціях; основні положення відображено у 3-х наукових публікаціях.

2. Викладене дозволяє дійти висновку, що дисертація **Яхно Олени Іванівни «Вокальна стилістика в українській рок-музиці: генеза, еволюція, сучасні репрезентації»** має теоретичну, практичну значущість, наукову новизну; її результати можуть бути запроваджені до науково-теоретичної та практичної сфер музичного мистецтва України. Дисертація, подана на здобуття ступеня доктора філософії, відповідає вимогам, передбаченим пунктами 10 та 11 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, та може бути представлена у разовій спеціалізованій вченій раді для присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 025 «Музичне мистецтво» галузі знань 02 – «Культура і мистецтво».

3. Рекомендувати дисертацію **Яхно Олени Іванівни «Вокальна стилістика в українській рок-музиці: генеза, еволюція, сучасні репрезентації»** до захисту на здобуття ступеня доктора філософії у разовій спеціалізованій вченій раді для присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 025 «Музичне мистецтво» галузі знань 02 – «Культура і мистецтво». Результати дисертаційного дослідження обговорено і схвалено на публічній презентації наукових результатів дисертації, яку було проведено на засіданні кафедри інтерпретології та аналізу музики Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського.

Головуюча на публічній презентації наукових результатів дисертації

Доктор мистецтвознавства,
завідувачка кафедри інтерпретології
та аналізу музики Харківського
національного університету мистецтв
імені І. П. Котляревського,
професор

Л.В. ШАПОВАЛОВА